Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Hallintovaliokunta
Eduskunta

U 90/2022 VP; VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA UUDELLEENLAADITUKSI EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON AMPUMA-ASEASETUKSEKSI (UUDELLEENLAADITTU AMPUMA-ASEASETUS)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä U 90/2022 vp koskien ehdotusta uudelleenlaadituksi Euroopan parlamentin ja neuvoston ampuma-aseasetukseksi. Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa ja totean seuraavaa.

Ehdotuksella päivitettäisiin ja ajanmukaistettaisiin voimassa oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 258/20121, jäljempänä *ampuma-aseasetus*. Siihen ehdotettavien uusien säännösten lukumäärän vuoksi ampuma-aseasetus laadittaisiin selkeyden vuoksi uudelleen ja korvattaisiin kokonaisuudessaan ehdotetulla asetuksella.

Ehdotettua asetusta sovellettaisiin siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden, niiden olennaisten osien ja ampumatarvikkeiden tuontiin, vientiin ja kauttakuljetukseen. Asetusta ei sovellettaisi muun muassa valtioiden välisiin asekauppoihin tai aseiden siirtoihin eikä asevoimien, poliisin tai viranomaisten käyttöön tarkoitettuihin ampuma-aseisiin, niiden olennaisiin osiin ja ampumatarvikkeisiin.

Ehdotetun uudelleenlaaditun asetuksen tarkoituksena on torjua ja ehkäistä nykyistä tehokkaammin EU:hun ja EU:sta suuntautuvaa ampuma-aseiden laitonta kauppaa sekä niiden kulkeutumista erityisesti vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden käyttöön. Ehdotusta sovellettaisiin, kuten voimassa olevaa ampuma-aseasetusta, siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden tuontiin ja vientiin unionin tullialueen ja kolmansien maiden välillä sekä kauttakuljetukseen.

Laittomat aseet ovat yhä enenevässä määrin peräisin EU:n ulkopuolisista maista, erityisesti konfliktista toipuvista maista. Ampuma-aseita voidaan myös reitittää kolmansien maiden kautta laittomasti takaisin unioniin. Ampuma-aseiden saatavuus on parantunut verkkomarkkinoiden kautta ja myös uudelleen aktivoi-tavia tai muunneltavia aseita on paremmin saatavilla. Unioniin päätyneet laittomat aseet voivat pysyä käytettävissä pitkän aikaa ja siirtyä helposti unionin sisällä. Laittomat ampuma-aseiden virrat tukevat vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta sen eri muodoissa, kuten huume- ja ihmiskauppaa, sekä terrorismia.

Ampuma-aseasetuksen uudelleenlaadinnan tavoitteena on

- parantaa ampuma-aseiden tuonnin, viennin ja kauttakuljetusten valvontaa ja jäljitettävyyttä sekä yhdenmukaistaa asetuksen soveltamista unionissa.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@govsec.fi | www.intermin.fi

- säätää nykyistä täsmällisemmin asetuksen soveltamisala koskemaan vain siviilikäyttöön tarkoitettuja ampuma-aseita ja -tarvikkeita.
- selkeyttää asetuksen alaan kuuluvien aseiden, niiden osin ja tarvikkeiden tuontiin, vientiin ja kauttakuljetukseen sovellettavia säännöksiä sekä yhdenmukaistettaisiin, ja osin digitalisoitaisiin, niihin liittyviä menettelyitä.

Ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa

- jäsenvaltioiden kesken koordinoitu valvonta
- tehokkaampi riskien arviointi ja
- ampuma-aseiden parempi jäljitettävyys

Valvonnan tehostamisen ohella ehdotuksella pyritään

- helpottamaan siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden laillista kauppaa muun muassa yhdenmukaistamalla laillisen kaupan toimintaedellytyksiä
- vähentämään ampuma-aseiden valmistajien, asekauppiaiden ja käyttäjien hallinnollista taakkaa.

Voimassa olevan unionin ampuma-aseasetuksen käytännön soveltamisen mahdollistavat täydentävät säännökset on säädetty ampuma-aselaissa (1/1998). Ehdotettu uudelleenlaadittu unionin ampuma-aseasetus edellyttää jossain määrin kansallisen ampuma-aselainsäädännön sopeuttamista esimerkiksi ehdotetun unionin uuden sähköisen lupajärjestelmän vuoksi. Ehdotus voi aiheuttaa muutoksia myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019) annetun lain tiedonsaantioikeutta koskevaan sääntelyyn.

Lupahallinnon digitalisoiminen voi aiheuttaa hallinnolle lisäkustannuksia, joiden tarkkaa määrää ei voida vielä arvioida. Ehdotukseen sisältyvät toimivaltaisen lupaviranomaisen uudet velvoitteet tarkistaa esimerkiksi lupaehtojen täyttäminen vuosittain tai lupien myöntämisedellytyksiä nykyistä laajemmin lisäisivät jossain määrin lupaviranomaisena toimivan poliisin työmäärää. Toisaalta menettelyiden ehdotetun yksinkertaistamisen ja uusien tietojärjestelmien voidaan arvioida keventävän poliisin hallinnollista työtaakkaa.

Ehdotuksessa säädettäisiin tuonti- ja vientilupahakemukset maksuttomiksi. Sääntelyn yhdenmukaistamisen, selkeyttämisen ja menettelyiden digitalisoinnin voidaan arvioida vähentävän talouden toimijoiden hallinnollista taakkaa ja siihen liittyviä kuluja. Ehdotukseen sisältyvät yksinkertaistetut menettelyt vähentäisivät myös metsästäjien, urheiluampujien, keräilijöiden ja näytteilleasettajien hallinnollista taakkaa ja siihen liittyviä kuluja.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksen tavoitetta tehostaa ampuma-aseiden laittoman kaupan ehkäisyä ja torjuntaa yhdenmukaistamalla ja selkeyttämällä ampuma-aseiden tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevia sääntöjä, tehostamalla tiedonvaihtoa sekä digitalisoimalla lupamenettelyjä. Ehdotus on omiaan tehostamaan valvontaa ja jäljitettävyyttä. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti myös asetusehdotuksen tavoitteisiin vähentää hallinnollista taakkaa sekä niistä aiheutuvia kustannuksia.

Ehdotuksen jatkokäsittelyssä on tärkeää huolehtia siitä, että asetuksen soveltamisalaan tai muihin säännöksiin tehtävät muutokset eivät heikennä valvontaa nykyisestä tai aiheuta aukkoja voimassa olevaan lupajärjestelmään. Ehdotetun väliaikaisen tuonnin sääntelyä valvonnan riittävyyden kannalta on vielä tarkemmin selvitettävä.

Sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi tulee asian jatkokäsittelyssä kiinnittää huomioita myös siihen, että asetus on unionin ampuma-aseita koskevan lainsäädäntökehyksen mukainen ja tarvittavilta osin yhteensopiva muun muassa ampuma-asedirektiivin kanssa.

Sisäministeriön poliisiosaston näkökulmasta ehdotuksen myönteisiä uudistuksia on erityisesti se, että tuontisääntelyjen yhtenäistäminen lisää turvallisuutta poistamalla jäsenvaltioiden kansallisista lainsäädännöistä johtuvia ja niiden eroavaisuuksista aiheutuvia porsaanreikiä. Lisäksi sähköinen EU-laajuinen lupa- ja valvontajärjestelmä tehostaa valvontaa sekä helpottaa talouden toimijoiden, kolmansien valtioiden kansalaisten ja viranomaisten toimintaa.

Poliisin vientivalvonnan näkökulmasta jatkovalmistelussa täytyy kiinnittää huomiota loppukäyttäjän vaikutukseen aseen määrittelyssä. Aiemmin vientivalvonnassa on tuotetta arvioitu sen ominaisuuksien mukaan, onko ase sotilaskäyttöön soveltuva vaiko puhtaasti esimerkiksi metsästysase. Ehdotuksen mukaan jatkossa loppukäyttäjä ratkaisee sen, mikä on sotilasase ja mikä ei.

Ehdotus asettaa unionissa kirjoilla olevat henkilöt eriarvoiseen asemaan kolmannen maan kansalaisten kanssa. Käytännössä se vaikeuttaisi huomattavasti asevalvontaa koko unionin alueella, koska aseen hallussapito tulee mahdolliseksi ilman, että sen hallussapitoon on myönnetty lupaa. Lisäksi se mahdollistaa täysin kontrolloimattoman maahantuonnin pelkillä kutsukirjeillä, joita voi kirjoittaa käytännössä kuka tahansa.

Poliisiosasto osallistuu jatkovalmisteluun yhdessä Poliisihallituksen asehallinnon kanssa.

Poliisitarkastaja Seppo Sivula